

משך חכמה

פרשת וישב-חנוכה פסקא י - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תיג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

תשמיש יפה לילד, שמתוך כך יצא הולד מלובן ומזורז. וכיוצא בזה אמרו ריש פרק סורר ומורה (סנהדרין ע, ב) ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהיה לי בן זרזי ומלובן. ולפי שהיה בכזיב היה חלוש. ולהלן (לח, כו) אמר ולא יסף עוד לדעתה, ובכל זאת היה חזק התולדה, עד כי אמרה עליו (לח, כט) מה פרצת עליך פרץ וכו', והבן.

[יא]

ובסוף² פרק ב דנדרים (כ, א) שאלו לאמא שלום זביתהו דרבי אליעזר מפני מה בניך יפיפין ביותר. נראה דשאלו לה על זה מפני

שמפורש בכתוב שפרץ ויצא לפני אחיו, ומנין לומר שהיה חזק התולדה, ומנין שמפני זה קראה לו פרץ. וצ"ע]

² על פי דרכו מיישב המשך חכמה עוד ענין, דהנה איתא בגמרא (נדרים כ, א) "שאלו את אימא שלום [אשתו של רבי אליעזר] מפני מה בניך יפיפין ביותר, אמרה להן אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה, ולא בסוף הלילה, אלא בחצות הלילה, וכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח ודומה עליו כמי שכפאו שד, ואמרתי לו מה טעם, ואמר לי כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת, ונמצאו בניו באין לידי ממזרות" ע"כ. וצריך ביאור מדוע היה פלא בעיניהם שבניה יפים, והרי הרבה יש שיש להם בנים יפים. ומיישב על פי דרכו, דהנה איתא ביבמות (יב, ב) "תני רב כיבי קמיה דרב נחמן, שלש נשים משמשות במוך, קטנה מעוברת ומניקה. קטנה, שמא תתעבר ושמא תמות. מעוברת, שמא תעשה עוברת סנדל. מניקה, שמא תגמול בנה וימות וכו' דברי ר"מ, וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו, משום שנאמר שומר פתאים ה'" ע"כ. מבואר, דלפי חכמים אין חשש לבוא על הקטנה, מעוברת, או מניקה, דמן השמים ירחמו. אבל רבי מאיר סובר, דאין לומר שמן השמים ירחמו, וישים מוך. והנה להלן ביבמות (לד, ב) איתא, דסובר רבי אליעזר שאסור לבוא על המינקת שמא תתעבר ותגמול את בנה וימות, לפיכך אמר רבי אליעזר "כל עשרים וארבעה חדש [שמניקה] דש מבפנים וזורה מבחוץ דברי ר' אליעזר, אמרו לו, הללו אינו אלא כמעשה ער ואונן". ועל כורחך רבי אליעזר סובר שלא אומרים מן השמים ירחמו, דאם כן מדוע מתיר לדוש בפנים ולזרות בחוץ, דהרי בודאי מודה רבי אליעזר דמעשה זה רע בעיני ה', וכן על כורחך סובר שאסור לשים מוך, דאם לא כן מדוע מתיר לזרות בחוץ. וכיון שלפי רבי אליעזר לא אומרים מן השמים ירחמו ולא לשים מוך, אם כן על כורחך גם במעוברת סובר שמותר לדוש בפנים ולזרות בחוץ, ובודאי גם רבי אליעזר מודה

[י]

(לח, ה) ותסף עוד ותלד בן ותקרא את שמו שלה וקה"ה בכזיב בלדתה אתו:

נקרא שלה מלשון שליה, שהיה חלוש כשליה, מפני שלא בא אליה בימי ההריון, שהיה בכזיב, ולכן כתוב שהיה בכזיב.

(לח, ה) ותקרא את שמו שלה. פירוש¹ הרב אברהם בן עזרא מלשון שליה, על הכתוב (בראשית מט, י) עד כי יבא שילה עיני שם, וזה הולד הרך שהוא חלוש התולדה כשליה. ומבאר כי היה בכזיב בלדתה אותו, ואמרו (נדה לא, א) שלושה חדשים אחרונים

¹ תוכן דבריו לבאר: א. מדוע מפרש הכתוב היכן היה יהודה כשילדה אותו. ב. מדוע קראה לו שלה. [בשלמא ער נקרא על שם העתיד, שהיה רע בעיני ה'. ואונן שהיה מאונן, אבל למה נקרא שלה]. ומביא פירוש האבן עזרא [ויש לתמוה מאוד, שלא מצאנו פירוש זה בדברי האבן עזרא בשום מקום, וגם לא מצאנו מפרש אחר שפירש כן, וצריך לעיין בכתב היד] שקראה לו שלה על שם הכתוב (בראשית מט, י) "לא יסור שקט מיהודה ומחזק מביין רגליו עד פי יבא [שילה] שילו וְלוֹ קָהָת עַמִּים". ופירושו [בפסיקתא זוטרותא (לקח טוב) בראשית פרשת ויחי פרק מט סימן י] "עד כי יבא שילה עד כי יבא בנו, כמו ובשליחה (דברים כח נז)". ובנה נקרא שליה, כיון שהוא רך הנולד, על שם שהוא רך כשליה, ולכן קראה לו שלה, שהיה חלש כיון שלא בא אליה יהודה בשלושת החודשים האחרונים של ההריון, שאז התשמיש יפה לילד, שמתוך כך יצא הולד מלובן ומזורז, כמבואר בנדה (לא, א).

וכן איתא בגמרא שאמרה אמו של שלמה המלך (משלי לא, א-ב) "דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מְלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אִמּוֹ: מִה בְּרִי וּמִה בַּר בְּטָנִי וּמִה בַּר נְדָבִי". ומפרש הש"ס (סנהדרין ע, ב) וז"ל "דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מלמד שכפאתו אמו על העמוד, ואמרה לו 'מה ברי ומה בר בטני ומה בר נדרי', מה ברי, הכל יודעים שאביך ירא שמים הוה, עכשיו יאמרו אמו גרמה לו. 'ומה בר בטני', כל הנשים של בית אביך כיון שמתעברות שוב אינן רואות פני המלך, ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי בן מזורז ומלובן. כו" ע"כ.

ומפרש הכתוב כי יהודה היה בכזיב, לכן היה חלש, ונקרא שלה מלשון שליה, ומתורץ שני הדקדוקים.

ועל פי זה מיישב המשך חכמה מדוע קראה תמר לפרץ פרץ, כיון שאף על פי שיהודה לא יסף לדעתה (בראשית לח, כו), מכל מקום, היה גיבור וקראה לו פרץ (בראשית לח, כט). [ולא זכיתי להבין, מדוע צריך טעם אחר ממה

משך חכמה

פרשת וישב-חנוכה פסקא י - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תיג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[יב]

לח, יד) ותסר בגדי אלמנותיה מעליה ותכס בצעיף ותתעלף ותשֵׁב
בפתח עינים אֲשֶׁר על דָּרֶךְ תִּמְנַתָּה פִּי רִאֲתָהּ פִּי גְדֹל שְׁלָהּ וְהוּא לֹא
נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה:

מהו "פתח עינים"

לח, יד) ותשב בפתח עינים. שפתחה³ לו את העינים, שאמרה לו
פנויה אני וטהורה אני (בראשית רבה, פה, ז). פירושו, פתחה לו

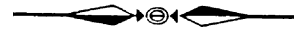
ונראה, שאמרה לו שדם זה שהוא רואה, הוא דם בתולים, וטהורה היא, דדם
בתולים טהור הוא. ולפירוש זה מתיישב היטב מהו שאמרה פנויה אני,
דהיינו שהראתה לו שלא נבעלה לאיש, דדם בתולים יש לה, ופנויה היא ולא
נשאת לאיש].

אלא שלפי פירוש זה שהיתה בתולה, [דלפירוש ראשון אפשר לומר שנשאה
בינתיים למישהו אחר, ומת או שגרשה, אבל לפירוש שני היתה בתולה ולא
נשאת לאיש בינתיים. אבל קשה לי על זה, הרי מפורש בכתוב שישבה בבית
אביה ולא הסירה בגדי אלמנותה אלא עכשיו, אם כן לא נשאה לאיש, ולמה
מקשה המשך חכמה דוקא לפירוש זה. ואין לומר דלא מקשה דוקא לפירוש
זה, אם כן מה שייכות קושייתו, למה שפירש כאן, הלה בלאו הכי יש לדקדק
איך נתעברה, ואין כאן מקומו. ונראה, דלפירוש ראשון יש לומר, דאף על
פי שלא נשאה, אבל אולי נבעלה באונס, לכן נתעברה, כדאייתא ביבמות
(שם) שאם נבעלה אפילו פעם אחת כבר יולדת, אבל לפירוש הזה, בתולה
היתה], יש להקשות, הא אמרו חז"ל (יבמות שם) שאם שהתה אשה לאחר
שמת בעלה [או גרשה] עשר שנים ולא נשאה לאיש אחר, כבר אינה יולדת,
ואיך ילדה תמר, הרי שהתה אחר אונן יותר מעשר שנים עד שנבעלה ליהודה
[על פי חז"ל כמובא להלן], ומתרחץ על פי מה שאמרו ביבמות (שם) "אמר
רב נחמן: לא שנו אלא שאין דעתה להנשא, אבל דעתה להנשא –
מתעברת", ותמר המתינה שיגדל שלה, כדכתיב "פִּי רִאֲתָהּ פִּי גְדֹל שְׁלָהּ וְהוּא
לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה", ורק לאחר שגדל וראתה שלא נתנה לו התייאשה, וזה
לא היה עשר שנים מאז שהתייאשה ממנו.

והנה ההכרח ששהתה עשר שנים מאז שמת אונן, הוא על פי מסורת חז"ל,
שמעשה של תמר היה לאחר מכירת יוסף [רש"י על פי חז"ל המובא להלן].
דכיון שבני פרץ באו למצרים (בראשית מו, יב), וממכירת יוסף עד שבאו
בני ישראל למצרים עברו רק כ"ב שנים, ובשנים הללו נולדו ליהודה בנים

דאמרו (נדה לא, א) שלושה חדשים האחרונים יפין לה ולולד וכו'
וכן דרשו בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין ע, ב) על קרא דמה מר
בטני וכו' (משלי לא, ב). ורבי אליעזר סבר כל כ"ד חודש דש
מבפנים זורה מבחוץ וכו'. [יבמות סוף פרק ד אחים] (לד, ב),
ובטח גם במעוברת סבר כן, כיון דלא סבר מן השמים ירחמו
(יבמות יב, ב), ובשימוש במוך אסר. ואם כן הפירוש, דאם אינו
יכול לפרוש ממנה יעשה כן, אבל אסור לעשות כן. ורבי אליעזר
ודאי לא עשה כן, ואם כן לא היה עמה כל ימי עבודה, ומפני מה
הן יפיפין ביותר, ודו"ק.

שמעשה זה רע בעיני ה' שהרי התורה קראה לער ואונן רע בעיני ה', כמו
שהקשו לו חכמים, אלא שסובר רבי אליעזר דאם אינו יכול לפרוש הימנה
מותר לעשות כן בשעת הדחק, אבל בודאי רבי אליעזר עצמו לא עשה כן,
ואם כן היה פורש מאשתו בכל ימי עבודה. ולפי זה מבואר מדוע שאלו את
אשתו של רבי אליעזר מדוע בניך יפים ביותר, כיון שמי שלא משמשת בג'
חודשי הריון אחרונים, הולד חלוש.

³ [יב] תוכן דבריו, לבאר מהו לשון "פתח עינים", שאמרו חז"ל שאין מקום
כזה. דו"ל בראשית רבה (פה, ז) "תשב בפתח עינים, אמר רבי אמי, חזרנו
על כל המקרא ולא מצאנו מקום ששמו פתח עינים, ומה הוא בפתח עינים
כו', מלמד שפתחה לו את העין, אמרה לו טהורה אני ופנויה אני" ע"כ. ולא
מבואר מהו "פתחה לו את העין". ומפרש המשך חכמה שני פירושים בכונת
חז"ל בבראשית רבה. [ואל תטעה לפרש שהפירוש השני הוא של עצמו,
אלא הוא מפרש את כונת המדרש רבה]. הפירוש הפשוט שהראתה לו אותו
מקום שהיא טהורה ואינה נדה, שאותו מקום נקרא מעין (נדה לה, ב), [ומה
שאמרה פנויה אני, הוא שאמרה לו שפתחה פתוח כי פנויה היא. ובאמת,
לפירוש זה הוא קצת דוחק מה ענין פנויה אני, לזה שפתחה אותו מקום,
ולפירוש השני הוא מיושב היטב, כדלהלן].

עוד מפרש המשך חכמה, דמהו שפתחה את העינים, על פי מה שאמרו
ביבמות (לד, ב) שהוציאה בתוליה כדי שתוכל להתעבר מביאה ראשונה,
שאינן אשה מתעברת מביאה ראשונה (שם), [שכל כונתה שרצתה להקים
זרע מיהודה כמו שאמרו בבראשית רבה (שם), שאמרה "יהי רצון מלפניך
ה' אלהי שלא אצא מן הבית הזה ריקנית"] וזה כונת חז"ל שפתחה לו את
המעין, שהוציאה בתוליה כדי שתתעבר. [אבל צריך ביאור לפי זה, מהו
שאמרה לו 'טהורה אני פנויה אני', שאינו ענין לזה שהוציאה בתוליה.

משך חכמה

פרשת וישב-חנוכה פסקא י - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תיג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מה שדרשו (סדר עולם, ב) שזה היה אחרי מכירת יוסף, לא יתכן מספר השנים, שהרי בני פרץ באו למצרים (בראשית מו, יב). ודו"ק⁴.

[יג]

לח, כג) ויאמר יהודה תקח לה פן נהיה לבנו הנה שלחתי הגדי הנה ואתה לא מצאתה:

מהו לשון "הגדי חזה"

המעיון, והוא כינוי על אותו מקום (נדה לה, ב), והראתה לו שטהורה היא. ויתכן יותר על פי מה שאמרו בגמרא סוף פרק ד' אחין (יבמות לד, ב), שתמר מיעכה באצבע כדי שתוכל להתעבר, דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה (שם), ולכן אמר על זה בפתח עינים, שפתחה המעיון, והיינו שמיעכה באצבע כדי להתעבר. אך הא אמרו (יבמות, שם) כל ששהתה עשר שנים אחר בעלה ואינה ניסת אינה יולדת, ותמר שהתה אחרי בעלה עשר שנים, אולם דעתה היתה לינשא לשלה, רק כי ראתה כי גדל שלה, והיא לא ניתנה לו לאשה, אם כן היאוש שלה מלהנשא היתה מעת כי גדל שלה, ובזה הזמן לא היה עשר שנים. אולם לפי

ואיך יתכן שבתוך כ"ב שנים הללו נולדו שני בנים לפרץ. [דמה שאמרו חז"ל שהולידו בני ז' שנים הוא קשה מאוד, דאיתא בסנהדרין (סט, ב), דאפילו דורות הראשונים, שקטנים היו מולידים, אין זה אלא לאחר שמונה שנים ולא בני שבע, כמבואר שם. ואין לומר דבתוך שנה שמינית כבר הולידו בדורות ראשונים, וער ואונן היו בני שבע וכמה חודשים כשנשאו, ומה שאמרו בסדר עולם שנה לעיבורו הוא רק תשעה חודשים לעיבור, ונשאו כמה חודשים להיותם בתוך שנה השמינית, דהרי מהמקראות שהביאו חז"ל בסנהדרים (שם) מוכח שרק בן שמונה ממש מוליד, ולא לפני כן אפילו בדורות ראשונים. ואין לומר שאפילו שאין מולידין השיא אותם יהודה, דמוכח בקרא שהיו ראויים להוליד כדכתיב (ח) "ויאמר יהודה לאונן פא אָל אַשְׁתֵּי אַחֵיךָ וַיִּבֶם אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע לְאַחֵיךָ". לפיכך, אם לא נפרש כשיטת סדר עולם וילקוט שמעוני, אלא נפרש שמעשה זה היה לפני מכירת יוסף [כמו שפירש האבן עזרא], אם כן לפי זה לא קשה מידי, שאז יש לפרש שאין עשר שנים מיום מיתת אונן למעשה דתמר, דיש לומר שאונן היה בן י"ב שנה כשנשא את תמר, ומת, והיה אז שלה בן ט שנים, ושהתה רק חמש שנים ולא עשר שנים. זה עומק תוכן דבריו. וכדרכו קיצר מאוד בדבריו, וללא ספק זה כונתו בס"ד רבה].

⁴ תמצית דבריו: פתח עינים, הוא שפתחה את אותו מקום שנקרא מעיון בדיה, כדי שתתעבר מביאה ראשונה. ואף על פי שאין אשה מתעברת אם פירשה מבעלה עשר שנים, שאני תמר שלא התיאשה מלהנשא לשלה עד שגדל, לכן נתעברה.

מפרץ, על כורחך ער ואונן נשאו לתמר בני שבע. דז"ל סדר עולם (פרק ב) [ומובא גם בילקוט שמעוני (רמה)] "נמצא שפירש יוסף מיעקב אביו שלא שימשו כ"ב שנה, בתוך אלו השנים נשא יהודה את בת שוע, שנאמר ויהי בעת ההיא וירד יהודה וגו', וירא שם יהודה וגו' (בראשית, לח), שנה אחת לעיבורו של ער, הגדיל ער ז' שנים ונשא אשה, הרי שמנה, שנה אחת לער, שנה אחת לאונן שייבם, שנה אחת לשבי אלמנה בית אביך (בראשית לח, יא), שנה אחת לוירכו הימים ותמת בת שוע (בראשית לח, יב), שנה אחת לעיבורו של פרץ, הגדיל פרץ ז' שנים ונשא אשה, הרי י"ח, שנה אחת לחצרון, שנה אחת לחמול, וחצרון וחמול ירדו עמו למצרים" ע"כ.

הנך רואה, שכיון שנולדו לפרץ שני בנים חצרון וחמול שירדו למצרים, אין יכול להיות זה בתוך כ"ב שנים, אלא אם תאמר שכני יהודה נשאו ומתו בני שבע שנים, וזה היסוד להבנת כונתו.

והשתא מובן היטב מנין למשך חכמה ששהתה עשר שנים, שהרי אין אשה מתעברת כשהיא מניקה עד שתגמול את בנה, והם שנתיים ימים, אם כן על כורחך, הא דכתיב (בראשית פרק לח, ד-ו) "וַתֵּהָרֵם עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ שְׁמוֹ אֹנָן: וַתִּסְּף עוֹד וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ שְׁמוֹ שְׁלָה וְהָיָה בְּקִזְיֵב בְּלִדְתָּהּ אֹתוֹ", אינו ממש לאחר לידת אונן ילדה את שלה, אלא לפחות שלוש שנים לאחר לידת אונן ילדה אשה יהודה את שלה.

אם כן, כשמת אונן בן שבע, היה שלה בן ארבע שנים, ושהתה עד שגדל שלה, והיינו שנעשה בן יג שנים, שהוא לשון "גדל", ועוד המתינה לפחות שנה, כדכתיב (יב) "וירכו הימים", ואמרו חז"ל (שם) שהוא שנה, נמצא שלה בן יד שנה, במעשה דתמר, והם עשר שנים מאז שמת אונן.

ועל זה מסיים המשך חכמה ואומר, שמסורת חז"ל שמעשה של תמר היה לאחר מכירת יוסף הוא קשה מאוד, שהרי בני פרץ (מו, יב) באו למצרים,

משך חכמה

פרשת וישב-חנוכה פסקא י - יג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בית החכמה - מאת הרב יצחק בירך דסקל

תשפ"א, גליון מס' תיג טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הפנויה עשאה זונה, [ובמזמורת יעויין תוספות (שם, ד"ה גירסא ראשונה)]. לכן היו זהירים מלהקריבו, דאף בבמה אסור אתנן (תוספתא תמורה ד, ז). לכן היה מציין הזה, שזה לא יתערב בכל הצאן פן יקריבו אותו. ואם יתערב באחרים כולם ירעו (זבחים עא, א)⁶.

(לח, כג) הנה שלחתי הגדי הזה. מה⁵ שמציין הזה, יעוין במורה חלק ג פרק מט דברי נועם. ויתכן דהיה דרכם להקטיר זבחים, וזה הגדי היה נזהר בו לבלי להקריבו לה', דהוי כמו אתנן זונה, כדאמרו בש"ס בתמורה (ל, א), לרבי אליעזר דפנוי הבא על

ברוב, דאין לבעלי חיים ביטול ברוב, וכל העדר יהיה נאסר להקריבו כדתנן בזבחים (עא, א), שכל הזבחים שנתערבו בבהמה הפסולה כגון אתנן כולם אסורים, וכן פסק הרמב"ם (פסולקי המוקדשים ו, א).

ואף על פי שכתוב בתורה לא תביא אתנן בית ה' אלוקיך, ומשמע דדוקא במשכן ובבית המקדש אסור להקריב אתנן, ולא בבמות, הא איתא בתוספתא דתמורה (פרק ד, ז) דאפילו בבמות ציבור נאסר אתנן. ואף על פי שאז לא היה במת ציבור אלא במת יחיד, מכל מקום היו זהירים להקריב אפילו בבמת יחיד, שכיון שנאסר בבמת ציבור מהתורה, היו זהירים להקריב אפילו בבמת יחיד. [לכן דקדק המשך חכמה וכתב "זהירים", וכן כתב הגאון רבי ר' יעקב מאיר בידרמן זצ"ל בהגהותיו לשפת אמת זבחים (דף כ"ה ע"א), שמדרבנן ודאי אסור אתנן אף בבמת יחיד, וז"ל "ומדרבנן ודאי גם בבמת יחיד אסור, דלא גרע מבית הכנסת דגם כן אסור כדאיתא באו"ח (סי' קנ"ג), ובמגן אברהם שם, דאיסור דרבנן הוא, ע"ש" עכ"ל]

⁶ תמצית דבריו: מה שאמר יהודה הגדי "הזה", להזהיר שלא יתערב באחרים, כיון שהוא אתנן, והיו זהירים שלא להקריב אתנן. ואם יתערב, כל העדר יאסר.

⁵ [יג] תוכן דבריו, לבאר מהו לשון "הגדי הזה". והנה הרמב"ם במורה הנבוכים (חלק ג, מט) פירש, ש"הזה" בא לומר, שדקדק להביא לה שכרה עז משובח, שהיא מידת יושר לשלם שכר כראוי, והאריך בזה.

והמשך חכמה מבאר בדרך אחרת, דהם היו רגילים להקריב בבמות, וגדי זה היה לו דין אתנן, שהוא שכר זונה, ואסור להקריב לה', כדכתיב (דברים פרק כג, יט) "לא תביא אתנן זונה וקחירי קלב בית ה' אלקיך לקל נדר פי תועבת ה' אלקיך גם שנייהם". ואף על פי שאמרו בתמורה (כט, ב – ל, א), דאין אתנן אלא הבא על זונה שאין קידושין תופסין בה, אבל הבא על הפנויה אין לשכרה דין אתנן, שקידושין תופסין בה, מכל מקום, מבואר שם שלרבי אליעזר שסובר שפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה, ואסורה לכהן, יש לשכר ביאתה דין דין אתנן. ואף על פי דלא קיימא לן כרבי אליעזר, מכל מקום, הא כתבו התוס' שם (ד"ה גירסא ראשונה), שאפילו לרבנן שחולקים על רבי אליעזר, אם היתה זונה לפני ביאה זו, דהיינו שהיא מופקרת, יש לשכרה דין אתנן לפי רבא, [ויש בזה הרבה מחלוקת ראשונים, ואין כאן המקום להאריך בזה, והמשך חכמה בא לפרש לפי שיטת התוס'], ויהודה חשב שהיא מופקרת כדכתיב (כא) "וישאל את אנשי מקמה לאמר איה הקדשה הוא בעיניכם על הדרך ויאמרו לא היתה בזה קדשה", לפיכך אמר יהודה הגדי "הזה", שיהיה זהיר בו, כדי שלא יתערב באחרים, שאם יתערב לא יבטל

